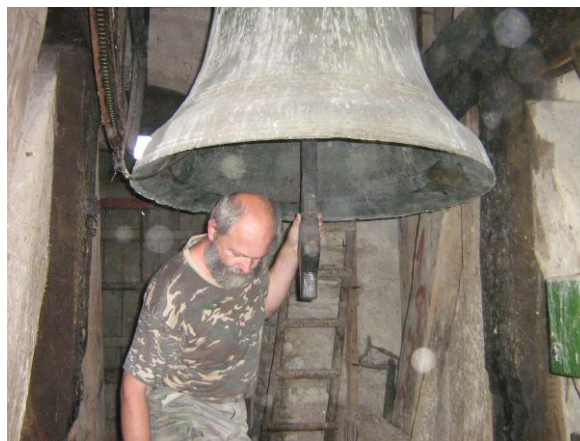

Historie zvonů a věžních hodin na kostele sv. Gotharda (text pro věž)

Hlavice zvonu odstraněného za války

Kampanolog Mgr. Petr Vácha při práci

Na věži pozdně barokního kostela sv. Gotharda, budovaného v letech 1753 – 1762, byly původně dva velké zvony a umíráček zvaný Sanktus. Hlavní, 24 q těžký barokní zvon na pérách, nese letopočet 1658. Je na něm vyobrazena Panna Maria, sv. Gothard, sv. Václav a kříž. Latinský nápis sděluje, že jej ulili za hraběte Oktaviána Kinského ze Vchynic a Tetova, za děkana Jáchima Praxa a hejtmana Pavla Reinharta Jan Prycquey a syn v Klatovech. Zvon je evidován v Ústředním seznamu kulturních památek ČR jako kulturní památka pod číslem KP-32-4788. Podle kostelníka Josefa Kuřilka se zvon jmenoval „Gothard“.

Menší zvon, o hmotnost 9 q, ulitý roku 1676, nesl obraz Krista; musel být za války na základě nařízení odstraněn, roztaven, materiál se použil na válečné účely. Dodnes po něm zbyla pouze hlavice.

Zvonařství, toto ušlechtilé řemeslo, ovládalo Klatovy už od 15. století. V průběhu desetiletí tam žilo a pracovalo několik rodin zvonařů. Největší počet zvonů pochází z dílny Štěpána Prycqueye a syna Jana.

Umíráček 11,5 kg těžký věnoval roku 1759 Jiří Klicpera, mlynář z Pamětníka. Nejmenší zvonek 1 libru těžký ku cti sv. Františka Xaverského daroval ředitel panství Josef Kozel. Tento zvonek se nezachoval.

O umíráčku, který je umístěn ve východní malé věži, sanktusníku, v Pamětní knize farního úřadu Žehuň, „Gedenkbuch der Žehuner Pfarre“ čteme na straně 369 tento doslovný zápis faráře Josefa Andachta: „Roku 1942 odveden pro válečné účely dle nařízení zvonek „Sanktus“. Průměr 21 ½ cm, výška 18 cm, váha 6 kg 20 dk (se srdcem). Sňat 27/3 1942. Odveden farním úřadem do Poděbrad. Zvonek byl 8/4 1942 z Poděbrad přivezen zpět a dne 9/4 1942 znovu zavěšen a zvoní vesele dál.“ Roku 1759 jej věnoval Jiří Klicpera, mlynář z Pamětníka.

V osmdesátých letech za duchovního Rudolfa Vošického se instalovalo elektrické ovládání velkého zvonu, které se však ani po úpravách neosvědčilo. Při prohlídce zvonu v červnu 2007 kampanolog Mgr. Petr Vácha prohlásil, že tvrdé údery srdce zvon poškozovaly. Místní lidé také vzpomínají, že zvon při tomto způsobu zvonění nezněl tak zvučně jako při ručním ovládání.

Poslední kostelník František Novák, který zemřel roku 1991, upravil ovládání umíráčku provazem z interiéru kostela, z prostoru za hlavním oltářem. Tento způsob ovládání umíráčku obnovil v roce 2012 jeden z aktivistů pro záchranu historického areálu chrámu sv. Gotharda Ing. Libor Vondruška, který také pravidelně zvoní na velký zvon Gothard.

Kostelník Josef Kuřílek v inventáři žehuňského kostela, nazvaném „*Vejpis starého kostela*“, líčí též poměry za vlády Marie Terezie a Josefa II. Popisuje též několik krádeží spáchaných za jeho života v kostele. Jednu z krádeží popisuje svérázným způsobem: „*Třetí krádež se stala na věži v roce 1789 právě na Velký pátek. Tu jsou pobrali všechny provazy od zvonů. Zdaliž to udali pro nějaké šelmovství aneb se chtěli na ně sami všet, to se neví, ale to se ví, že zlodějovi patří provaz, ale na krk.*“ Tolik doslovné znění zápisu.

O hodinách se v Pamětní knize pro obec Žehuň - první díl - na straně 25 píše: „*Hodiny na věž chrámovou dostaly se zvláštní náhodou. Baráčník choťovický Jan Slavíček půjčil chalupníku žehuňskému Hoffmanovi 141 fl. 33 kr. c.m., kteroužto částku pak doporučil kostelu. Teprve po dalších soudech byly peníze vymoženy a r. 1831 pořízeny za ně na věž hodiny. R. 1872 obec Žehuň obnovila tyto za nové za 1300 zl. Zhotovil je hodinář Jan Janata z Poděbrad. Cena: stroje s příslušenstvím činila 624.90 zl., cimbály po 344.52 fl., od zasazení a veškeré práce a dovoz 330.60 fl. Dne 28. listopadu 1872 večer nejprve odbilo 8 hodin, což oslaveno ranou z hmoždíře a hudbou „Zachovej nám Hospodine“ a „Hej Slované“!*

Na věži se zachoval tento nápis: „*Tyto hodiny zhotovil Jan Janata z Poděbrad v r. 1872. Za toho času byl v Žehuni Jozef Šafránek farář, Jozef Pitterman kaplan, Jan Kukla starosta, Alois Václavík, Jiří Vondruška radní, Václav Vaníček, František Kvasnička, Jozef Souček, Jan Tlapák, František Vaníček, Frant. Jelínek, Jan Volný, Jan Ouský, František ..*

Poděbradský hodinář Jan Janata byl věhlasný hodinář, který se věnoval výhradně zhotovování věžních hodin, jimiž proslul nejen v Čechách, ale i v cizině. Zvláštností hodin na žehuňském kostele sv. Gotharda je to, že velká ručička ukazuje hodiny a malá minuty.

V roce 2010, kdy započaly aktivity o záchranu barokní kostnice, jež se postupně rozšířily také na záchranu kostela sv. Gotharda. Ing. Libor Vondruška s Miroslavem Rydelem vysavačem odstranili z nefunkčních hodin prach a neúnavnou prací se podařilo panu Rydelovi na sklonku roku 2010 hodiny zprovoznit. Od té doby je natahuje po necelých třech dnech buď on nebo pan Josef Konvalina.

